

Toplumsal Etki ve Uyma

- Aynı toplumda yaşayan bireyler arasında **benzerlikler** mi YOKSA **farklılıklar** mı daha fazladır?
- Davranışlarımızdaki benzerliklerin kaynağı nedir?

UYMA

```
graph TD; UYMA[UYMA] --- İTAAT["İTAAT  
(Compliance)"]; UYMA --- ÖZDEŞLEŞME["ÖZDEŞLEŞME  
(Identification)"]; UYMA --- BENİMSEME["BENİMSEME  
(Internalisation)"];
```

İTAAT
(Compliance)

ÖZDEŞLEŞME
(Identification)

BENİMSEME
(Internalisation)

UYMA

Bir kişi eğer başkaları öyle davrandığı için kendisi de bir davranışta bulunuyorsa, buna **uyma** denir.

UYMA

■ İTAAT (BOYUN EĞME)

Bir kişinin doğru olmadığını bildiği halde sırf başkaları öyle davranıyor diye ya da ceza almamak için kendisinin de başkaları gibi davranması

■ Birey, kendi görüşünü değiştirmeden davranışını değiştirir

UYMA

■ ÖZDEŞLEŞME

Bir kişinin sevdiği, saygı duyduğu kişilere özenerek onlar gibi davranması

Birey, etkili kişilerle özdeşleşmek için hem görüşünü hem davranışını değiştirir.

UYMA

■ BENİMSEME

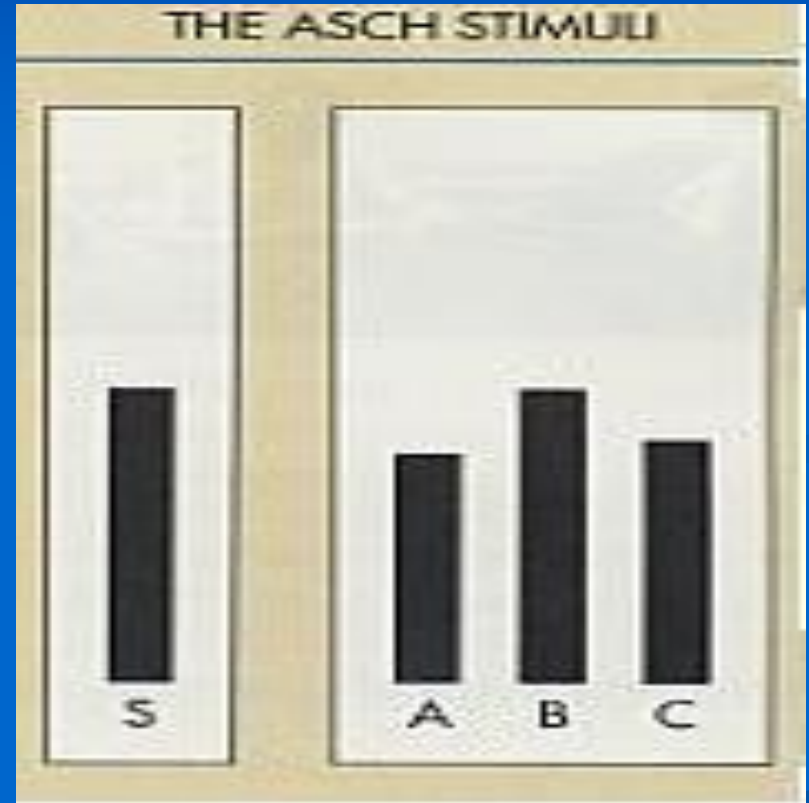
Bir kişinin belirsiz bir durumda başkalarının davranışının “doğru” olduğuna inanarak kendisinin de başkaları gibi davranması.

- Birey, “doğru olduğuna inandığı için” hem görüşünü hem de davranışını değiştirir.

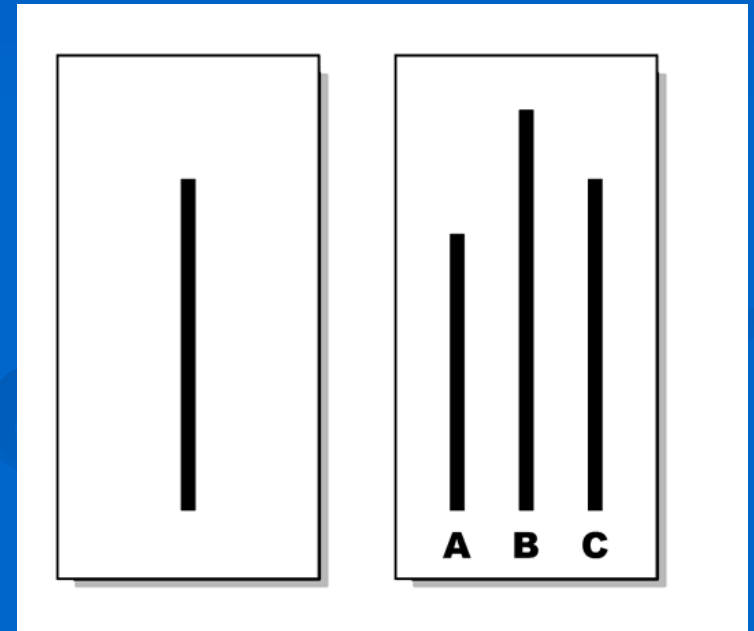
Toplumsal Etki ve Uyma

Solomon Asch (1951)

Asch Deneylelerinden bir oturum

Asch Deneyi

Asch (1951) Conformity Video Clip

Asch (1951) Conformity Video Clip

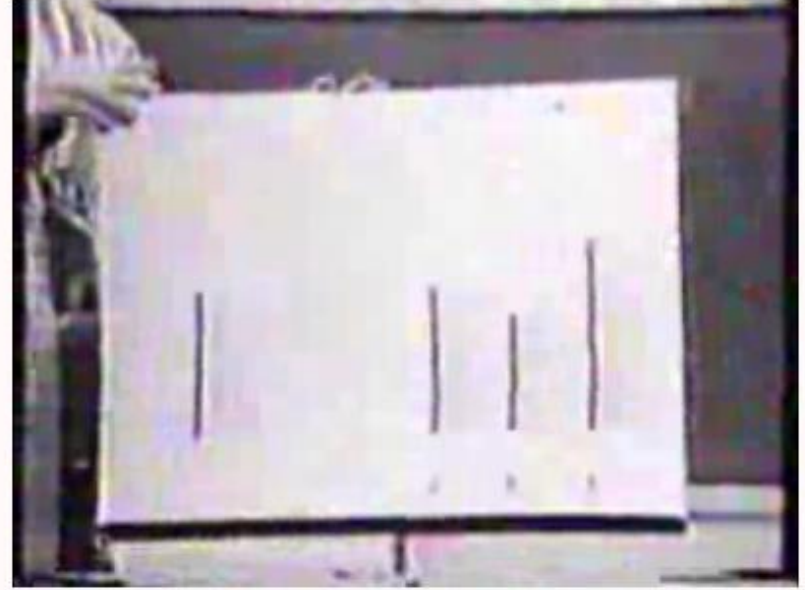
- Soldaki çizgi, diğer üç çizgiden hangisine eşit?

Asch Deneyi

Asch (1951) Conformity Video Clip

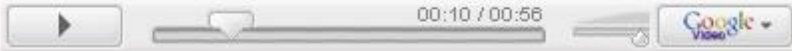
Asch (1951) Conformity Video Clip

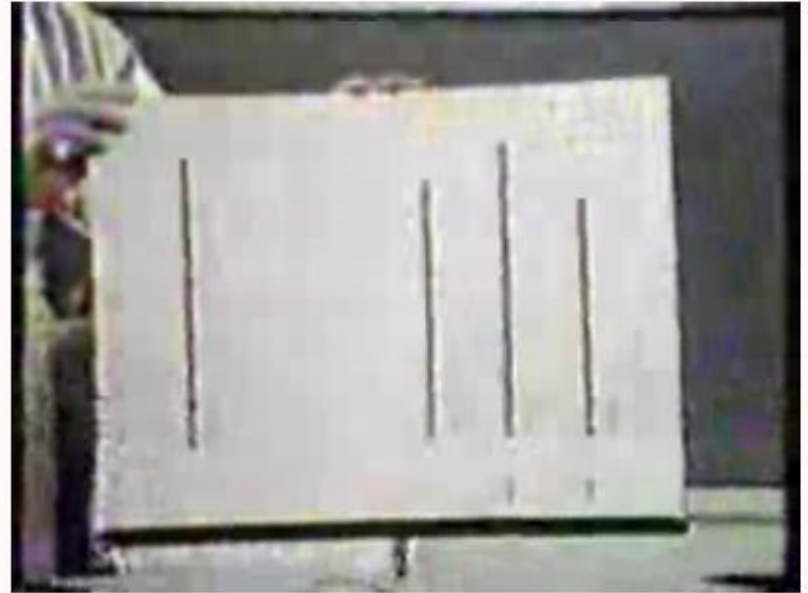
- Soldaki çizgi, diğer üç çizgiden hangisine eşit?

Asch Deneyi

Asch (1951) Conformity Video Clip

Asch (1951) Conformity Video Clip

- Soldaki çizgi, diğer üç çizgiden hangisine eşit?

Stanley Milgram'ın İtaat Deneyi

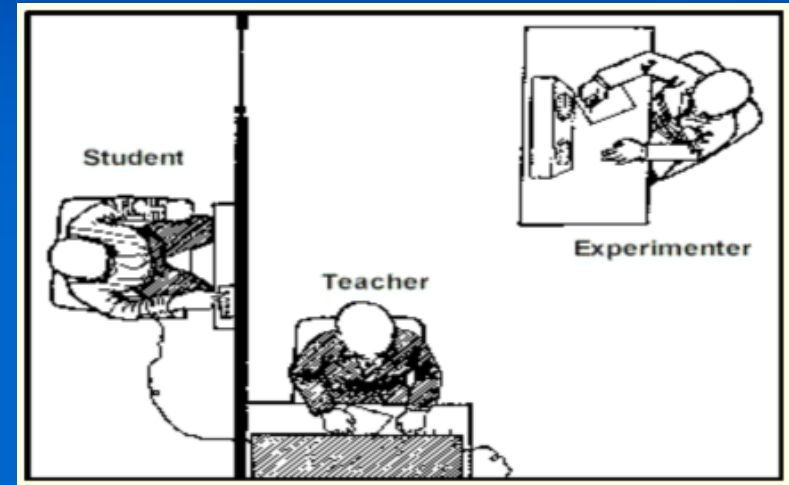

Fig. 3 Teacher has shock machine with 30 switches (15v to 450 v)

Shock generator.

Multiple-choice paired-associate learning procedure

Victim is strapped into chair.

- o Teacher punishes (shocks) learner for each error
- o Learner commits prearranged errors
- o Teacher is instructed to escalate punishment with each error

Fig. 4. Diagram of control panel.

- Milgram'ın Elektroşok Makinesi

- İnsanlar yapmak istemedikleri halde, kendilerinden isteneni yerine getirirlerse boyun eğme (itaat) söz konusudur.

Muzaffer Sherif ve Otokinetik etki deneyi (1935)

❖ Otokinetik Etki:
Tümüyle karartılmış bir ortamda tek bir ışıklı noktanın gerçekte hareketsiz olmasına karşın, hareket ediyormuş gibi görüldüğü görsel yanılgıdır.

Gerçek Uyma Davranışı: Benimseme

❖ Sizin tahminlerinize göre,
bu kavanozda kaç adet
fasulye var?

İnsanlar Niçin Uyma Davranışı Gösterirler?

- ❖ Bilgi ve Güven
- ❖ Ters Düşme Korkusu
- ❖ Grupta Söz Birliği
- ❖ Grubun Büyüklüğü
- ❖ Grubun Uzmanlık Derecesi
- ❖ Bireyin Kendine Güveni
- ❖ Grupta Sargınlık
- ❖ Bağlanma
- ❖ Bireyin Özellikleri
- ❖ Cinsiyet Farklılıkları

Bilgi ve Güven

- ❖ Birey başlangıçta bir görüşe ya da fikre sahiptir ve sonradan grubun farklı ya da karşıt bir görüşe sahip olduğunu öğrenir. Gruba güvenmesi ölçüsünde uyma eğilimi artmaktadır.
- ❖ Grup kendisinin sahip olmadığı yaşamsal bir bilgiye sahipse uyma eğilimi görülmektedir.
- ❖ Her iki durumda da birey kendi fikrinin yanlış, grubunkinin doğru olduğuna karar vermektedir. Bu tür uyma davranışına benimseme denilmektedir.
- ❖ Kişinin gruba güveni arttıkça, kendi inancına olan güveni sarsılmakta ve uyma eğilimi artmaktadır.

Ters Düşme Korkusu

Gruba ters düşme ya da sürüden ayrılma korkusu nedeniyle ve grupta var olan tek seslilik (söz birliği) yönünde baskılar sonucunda ortaya çıkan uyma davranışına boyun eğme denilmektedir.

Grupta Söz Birliği

- ❖ Birey ilk etapta farklı düşüncede olduğunu bildiği halde saklamaktadır.
- ❖ Sadece grupta kendisi dışında bir kişinin bile fikrinin uyuşmaması kuşkusuna düştüğünde konunun pek açık olmadığını ve çoğunluğun yanlış olabileceğini göstermektedir.
- ❖ Grupta eğer bir başka kişi de bireyle aynı yanıtı verirse, bu bireyin kendi yargısına olan güvenini arttırır.
- ❖ Grubun geri kalan üyeleri söz birliği içinde olmadıklarında uyma kesin bir biçimde düşmektedir.

Grubun Büyüklüğü

- ❖ Bir kişiye hem dürüstlük hem de görüşlerinin doğruluğu açısından güvenmek dört kişinin görüşlerine güvenmekten daha zordur.
- ❖ Hepsi birlikte bir şey söyleyen dört kişi tek bir kişiden daha sağlam bilgi vermektedir.
- ❖ Ancak grubun büyüklüğü belli bir noktaya kadar uyma davranışı arttırmaktadır ve bir noktadan sonra uyma artmayıp aynı düzeyde kalmaktadır.

Grubun Uzmanlık Derecesi

Grubun uzmanlığı arttıkça bireyin grup üyelerine olan güveni ve fikirlerini değerli bilgiler olarak kabul etme eğilimi de artmaktadır. Yani uyma davranışı artmaktadır.

Bireyin Kendine Güveni

- ❖ Trafik Plaka Kodu 80 olan ilimiz hangisidir?
- ❖ Malezya'nın başkenti neresidir?
Kuala Lumpur mu? George Town mu?
- ❖ Kişinin kendine olan güveni artıkça uyma eğilimi azalmaktadır.
- ❖ Grubun direnme gücü artıkça kişinin güveni azalır ve daha fazla uyma davranışı göstermektedir.

Grupta Sargınlık

- ❖ Sargınlık, insanların kendilerini bir gruba çekilmiş hissetmelerine ve grubun bir üyesi olarak kalmak istemelerine neden olan güçlerin toplamıdır.
- ❖ Grup üyelerinin birbirlerine olan sevgileri ve grup üyeliğinden kazanma beklentileri arttıkça, kendilerini gruba bağılı hissettikçe gruba sargınlık artacaktır.

Bağlanma

- ❖ Bağlanma, kişi için bir konumdan vazgeçmeyi güçleştiren, onu düşünce ya da konumuna bağlayan güçlerin toplamıdır.
- ❖ Bağlanma belli bir yargıya olabileceği gibi davranış türüne de olabilir.

Bireyin Özellikleri

- ❖ Aynı durumda insanların gösterdikleri uyma dereceleri farklılık göstermektedir.
- ❖ Etnik, ulusal farklılık uyma davranışını tutarlı olarak etkilediği görülmüştür. (Milgram, 1961)
- ❖ Zeka, eğitim, kendine saygı duygusu gibi faktörlerinde uyma davranışını etkilediğini kanıtlayan herhangi bir çalışma yoktur.

Cinsiyet Farklılıkları

- ❖ Sizce uyma derecesi bakımından kadınlar ve erkekler farklı mıdır?
- ❖ Uzunca bir dönem gerçekleştirilen çalışmalarda kadınların erkeklerden daha uymacı davrandıkları görülmüştür.
- ❖ Ancak bu yargı yapılan araştırmalarla sarsılmış ve uyma davranışında cinsiyet farklılığının neden olmadığı görülmüştür.

Uyma ve Boyun Eğme

- ❖ Ödül, Ceza ve Tehditler
- ❖ Ortamdan Kaynaklanan Baskı
- ❖ Hawthorne Etkisi
- ❖ Dış Baskınının Sınırları

Ödül, Ceza ve Tehditler

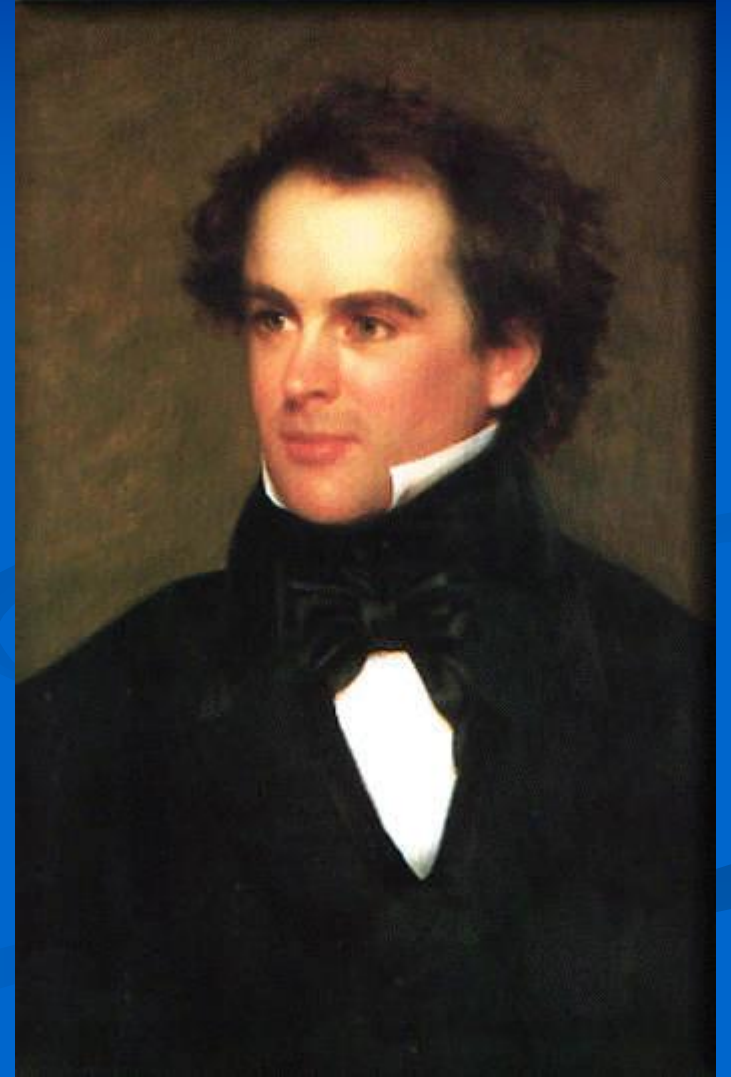
- ❖ Birey üzerindeki dış baskı artırılarak istenen davranışta bulunmaya zorlanabilir.
- ❖ Uyma davranışı, modelden öğrenme ve taklitten de etkilenebilmektedir.
- ❖ Bireylere nasıl davranılacağını söylemek biçiminde doğrudan yönerge verme de uyma davranışı üzerinde etkilidir.

Ortamdan Kaynaklanan Baskı

- ❖ Uyma davranışını en üst düzeye çıkarmanın yolu, bireyi her şeyin bağımsız davranışı güçleştirecek biçimde düzenlenip yapılandırıldığı, iyi kontrol edilebilen bir duruma sokmaktır. Böyle bir durumda bireyden bir şey yapması istenir ve bunu reddetmekte özgürdür.
- ❖ Ancak herkes ondan uyma beklediği için reddetmesi güçleşmiştir.

Hawthorne Etkisi

- ❖ Bir deneyde olmaları nedeniyle özel insanlar olduklarını düşünmeleri sağlandığında insanların kendilerinden beklendiğini düşündükleri tepkileri vermeleri eğilimi
- ❖ Hawthorn çalışmalarındaki deneklerin edimleri çalışma koşullarında değişikliklerin yapıldığı her durum ve zamanda daha iyiye doğru gitmiştir. Çünkü denekler değişikliklerin kendi yararlarına olduğunu varsaymışlardır.

Dış Baskınının Sınırları

- ❖ Dış baskıyı arttırmak uyma davranışını arttırmaktadır. Ancak bazı durumlarda bireyin istenenin tersini yapmasına neden olan, davranış özgürlüğü kısıtlamalarına direnmesi eğilimi görülmektedir ki biz buna karşı tepki diyoruz.
- ❖ Belli koşullar altında çok fazla baskı kişinin kendinden istenenin tersini yapmasına neden olur.

Boyun Eğmede Diğer Etmenler

- ❖ Azıcıktan Bir Şey ıkılmaz Tekniği
- ❖ Adlandırma (Etiketlendirme)
- ❖ Duruma Uygun Güdü Uyarılması
- ❖ Ayrı Düşme (Farklı Olma)

Azıcıktan Bir Şey Çıkılmaz Tekniği

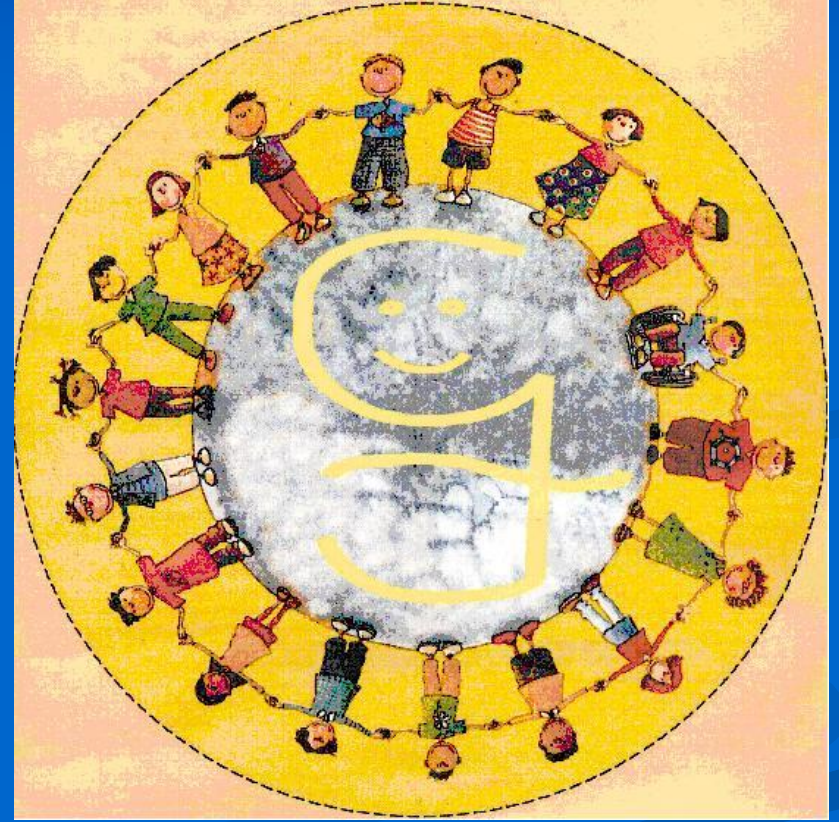
- ❖ Bazen insanlara normal şartlarda kabul etmeyeceği büyük bir isteği kabul ettirmek isteriz.
- ❖ Bunun için önce küçük bir isteğe uymasını sağlamak gerekir.
- ❖ Bir kez küçük bir isteğe razı olduktan sonra, daha büyük bir isteğe boyun eğme olasılığı daha yüksektir.

Adlandırma (Etiketlendirme)

- ❖ Bir kişi ya da eyleme sözel bir ad verme. Yani insanlarda kendi benlik imgelerini betimleyen bir etikete göre davranma eğilimi vardır.
- ❖ Örneğin yardımsever olarak etiketlenmiş insanlar, böyle etiketlenmemiş insanlardan daha cömert olma eğilimindedirler.

Duruma Uygun Güdü Uyarılması

Uyma davranışının olup olmayacağı, durumun o anda birey için önemli olan belirli bir düşünce ya da kaygıyla ilgili hale getirip getirmediğine bağlıdır.

Ayrı Düşme (Farklı Olma)

- ❖ Ayrı düşüklerini, farklı olduklarını düşünen insanların bir isteğe boyun eğmeye, ayrı düşmeyenlerden daha eğilimli olduklarını görülmüştür.
- ❖ Boyun eğmede görülen artışa, başkalarının önünde kendilerini daha iyi gösterme konusunda özgül kaygıdan çok, ayıbının görülmesi korkusu ya da rahatsızlıktan kurtulma isteği yol açmaktadır.

Demokrasi: İyi ki var!